

УДК 378.016:811.161.2'38

Анжеліка Попович
ORCID iD 0000-0002-3428-9717

кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, 32300, Кам'янець-Подільський, Україна
likalika0409@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ІСТОРИЗМУ НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СТИЛІСТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті аналізуються теоретичні аспекти використання принципу історизму в навчанні стилістики майбутніх учителів української мови і літератури. Виокремлюються методологічний, морально-ціннісний та культурологічний підходи до застосування принципу історизму. Зважаючи на особливості організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах, увага акцентується на навчальному (навчально-теоретичному й навчально-практичному), науковому та виховному рівнях вивчення історичних аспектів стилістики. Характеризуються основна, доповнювальна, самоосвітня та комплексна моделі реалізації принципу історизму.

Ключові слова: вища школа; дисципліна «Стилiстика української мови»; методика навчання; моделі реалізації принципу історизму; освітній процес; принцип історизму; рівні вивчення історичних аспектів дисципліни; учитель української мови і літератури.

© Попович Анжеліка, 2017

Вступ. Для успішної реалізації педагогічної концепції навчання стилістики української мови у вищій школі необхідно визначити наукові основи. Принципи навчання поєднують теоретичне уявлення про освітній процес і практичне опанування знань.

Дидактична категорія «принципи навчання» не є сталою, вона повсякчас змінюється й оновлюється – трансформуються погляди на теоретичні основи навчання, а також з'являються нові принципи. Дотепер у цьому питанні немає

одностайності.

В українській лінгводидактиці вищої школи принципи навчання студіювали Н. Голуб, О. Горошкіна, І. Дроздова, О. Караман, С. Караман, К. Климова, О. Копусь, В. Мельничайко, Н. Остапенко, К. Плиско, О. Семенов, Т. Симоненко й інші.

Організація вивчення стилістики у вищій школі потребує вдумливого підходу до відбору принципів навчання, їх наукового обґрунтування та визначення методичних шляхів реалізації.

Принципи навчання стилістики або вивчення окремих стилістичних аспектів у загальноосвітніх навчальних закладах спорадично потлумачили українські й зарубіжні дослідники (Л. Алексєєва, Г. Атласова, Н. Баранник, В. Бадер, Ж. Капєнова, О. Корякіна, Л. Кратасюк, І. Кучеренко, Ф. Литвинко, В. Луценко, М. Марун, Ю. Мельничук, Л. Муріна, А. Нікітіна, М. Пентиліук, О. Прєлікова, Н. Сіранчук, Л. Сугейко, Т. Чижова, Н. Янко й інші).

С. Єрмоленко беззаперечно стверджує: «Стилістичне забарвлення мовних одиниць зазнає динамічних змін, і з часом стилістичні явища переходять у розряд історично-мовних. Очевидно, в цьому треба вбачати глибинний зв'язок стилістики з історією літературної мови. Неврахування історично-мовних параметрів не дає об'єктивної, повної характеристики лексики літературної мови, спричиняє неточне стилістичне ремаркування слів у загальномовному словнику» (Українська лінгвостилістика, 2007, с. 9).

З огляду на рухомість стилістичної системи будь-якої мови й потребу розуміння сучасних стилістичних площин суттєво простежувати ретроспективу розвитку цієї науки та внутрішню логіку стилістичних явищ. Отже, історичний принцип набуває актуальності й допомагає осмислити історію ідей, гіпотез, наукових відкриттів, простежити динаміку змін певного явища або процесу – те багатство, яке накопичили попередні покоління.

Мета статті – проаналізувати аспекти застосування принципу історизму в навчанні стилістики української мови у вищих навчальних закладах.

Рівні та моделі застосування історичних аспектів на заняттях у вищій

школі. Для дефініції означеного принципу використовуються терміни «принцип історизму» (О. Горошкіна, Т. Донченко, О. Копусь, І. Кучеренко), «історичний принцип» (М. Пентилюк), «принцип єдності історичного та логічного» (М. Фіцула), «історичність» (О. Мороз, О. Падалка), «історико-прогностичний принцип» (Т. Сокол), «елементи історизму в навчанні» (В. Масальський) тощо.

Аналіз наукової літератури дає підстави визначити такі підходи лінгводидактів до застосування принципу історизму:

- методологічний – принцип історизму зумовлює вивчення мовних явищ не лише в синхронному, а й у діахронному аспектах;
- морально-ціннісний – допомагає плекати історичну пам'ять і підвищує мотивацію студентів;
- культурологічний – розвиває особистісну культуру студентів і створює культурне інформаційно-пізнавальне середовище.

Зважаючи на особливості організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах, історичні аспекти стилістики української мови варто реалізовувати на навчальному, науковому та виховному рівнях (див. рис. 1). Зокрема, на навчальному рівні виокремлюється:

1. Навчально-теоретичний підрівень:

- удосконалення системи знань із дисципліни: розширення, збагачення й поглиблення знань, високий рівень їх систематизації й підвищення міцності;
- розширення й поглиблення уявлень із теорії пізнання: засади та умови виникнення наукових проблем, особливості пошуку методів розв'язання протиріч, внутрішня логіка й закономірності розвитку стилістики як науки.

2. Навчально-практичний підрівень передбачає вдосконалення пізнавальних і практичних умінь та навичок: виконання вправ і завдань, робота з інформаційними джерелами, розробка системи вправ на урок зі стилістики, укладання плану-конспекту уроку з історії стилістики тощо.

На науковому рівні формується науковий світогляд та науковий стиль мислення студентів. Вони здійснюють науковий пошук: проводять навчально-наукове дослідження з окремих стилістичних аспектів на занятті, виконують індивідуальні

науково-дослідні завдання, пишуть наукові роботи з історичної стилістики (статті, реферати, курсові й дипломні роботи). У здобувачів вищої освіти виникає відчуття значення й вагомості наукового пошуку та його результатів, співпереживання, дотичності до наукових досліджень і відкриттів.

Виховний рівень – вплив процесу вивчення історичної інформації на формування соціально-психічних якостей студента: соціально-ціннісних мотивів і професійної мотивації; емоційної сфери особистості, моральних позицій (професійної чесності, відповідальності за результати наукової діяльності та їх практичне застосування), гуманістичних ідеалів та гуманістичного мислення, патріотизму, системи пізнавальних процесів (сприйняття, уяви, уявлення, мислення, пам'яті, мовлення), творчих здібностей тощо.

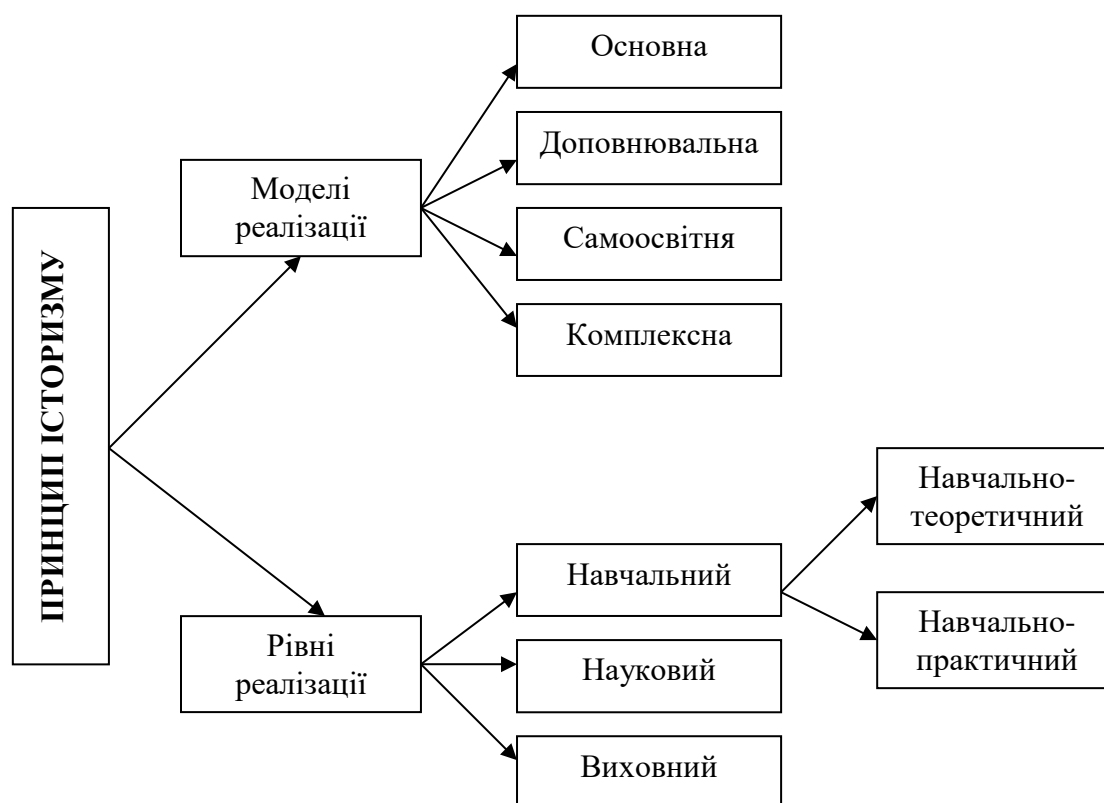

Рис. 1. Реалізація принципу історизму на заняттях зі стилістики української мови

Рівні вивчення історичних аспектів стилістики зреалізуються (з огляду на студії О. Оспенникової та К. Шестакової (Оспенникова Е. В., 2010, с. 16)) за допомогою таких моделей (див. рис. 1):

1. Основної – історичні аспекти стилістики входять до навчальної програми

дисципліни, доповнюють основні відомості й вивчаються на аудиторних заняттях у виші.

2. Доповнювальної, за якої питання історії стилістики є складниками вибіркового навчальних дисциплін, окремими вибілковими дисциплінами, вивчаються на засіданнях студентського наукового гуртка або проблемної групи. Сьогодні студентоцентроване навчання вимагає враховувати сучасні освітні тенденції, очікування й потреби студентів, орієнтується на їх особистісний розвиток. Тому актуальним є читання вибіркового дисциплін, як-от: «Історія української стилістики», «Видатні українські лінгвостилісти», «Історична стилістика української мови» тощо.

3. Самоосвітньої – вивчення питань з історії стилістики впродовж самостійної роботи студента, яка набуває особливого значення в умовах європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи.

4. Комплексної, що вибудовується через поєднання різних моделей.

Питання історичної стилістики в навчально-методичному забезпеченні дисципліни. Порівняльна характеристика навчальних та робочих програм зі стилістики української мови дає підстави стверджувати, що більшість укладачів дотримуються традиційного підходу до врахування історичного принципу. Зокрема, це вивчення таких питань: історична стилістика як вчення про стилістичну систему національної мови в діахронному аспекті; сталість і змінність стилістичних засобів у процесі історичного розвитку мови; історія й джерела стилістики; історичний розвиток стилів української літературної мови.

Попри це, фіксуємо цікаві роздуми викладачів вишів. Так, Л. Масенко й Н. Дзюбишина-Мельник (Київ, 2008) пропонують звертати увагу на окремі соціолінгвістичні аспекти: радянська «новомова», її прикметні ознаки; сучасні процеси актуалізації вилученої лексики і дерусифікації української мови.

При вивченні наукового стилю О. Строкаль (Київ, 2012) упевнений у необхідності обговорення зі студентами передісторії виникнення наукового стилю в Україні та ролі Михайла Драгоманова в становленні наукового стилю української літературної мови й інші.

І. Коломієць (Умань, 2016) розширює питання про період зародження й становлення стилістики як науки такими: основні напрями досліджень, мовознавча спадщина вітчизняної стилістики середини ХХ століття, лінгвостилістичні погляди вітчизняних мовознавців останньої чверті ХХ ст., актуальні питання сучасної лінгвостилістики, сучасні постаті українських лінгвостилістів.

На історичні аспекти особливу увагу звертає І. Фаріон (Львів, 2009), яка пропонує з'ясувати та засвоювати основні поняття стилістики крізь призму онтологічної природи мови. Стилістичні засоби дослідниця радить розглядати з погляду прескриптивної та дескриптивної норми. На заняттях із практичної стилістики сучасної української мови І. Фаріон розглядає питання історії творення мовної норми і мовного стандарту, історичного й нормативного аспектів словотворчих засобів стилістики, нормування лексики в контексті історичного розвитку української літературної мови ХХ ст. й інші.

Викладачі акцентують увагу на основних напрямках змін у стилістичній системі української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. (Т. Ліштаба), стилістичній розбудові нової української літературної мови з перевагою стилю художньої літератури (Н. Павлик) тощо.

Отже, аналіз навчально-методичного забезпечення дисципліни «Стилістика української мови» засвідчив, що сьогодні викладачі надають перевагу самоосвітній моделі. Наявні в навчальних програмах стилістичні питання історичного спрямування, переважно, виносяться на самостійне опрацювання. Водночас очевидно, що високий рівень знань з історії стилістики української мови уможлиблюється за допомогою конгломерату аудиторної та самостійної роботи, а також – урахування інтересу здобувачів вищої освіти через читання вибіркового навчальних дисциплін.

Підвищення відсотка використання основної моделі – вивчення питань історії стилістики впродовж аудиторної роботи (на лекційних і практичних заняттях) – можливе за умови розробки спеціальних методик, опорних конспектів, тематичних презентацій, видання навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, збірників вправ і завдань та допоміжних навчальних видань – довідників,

хрестоматій тощо. Удосконалення і змін щодо історичних аспектів стилістики потребує навчально-методичне забезпечення самостійної роботи. До того ж, зважаючи на сьогоdnішній етап розробки у вищих навчальних закладах нових освітньо-професійних програм освітніх ступенів «бакалавр» і «магістр», потрібно виробити виважені пропозиції щодо відповідних вибіркових дисциплін і здійснювати їх апробацію.

Площини реалізації принципу історизму впродовж вивчення стилістики.

На часі вивчення засадничих питань історії становлення української стилістичної науки (праці І. Франка, К. Лучаковського, О. Потебні, В. Домбровського, О. Матвієнка, Б. Ткаченка, Л. Булаховського, І. Огієнка та інших) (Попович А. С., 2015). Об'єктами науково-історичного дослідження в стилістиці мають бути функціональні стилі української мови, культурно-історичні аспекти текстів та їх історико-стилістичний аналіз.

Аналізуючи текст, уналежнений до давніх періодів розвитку літературної мови, потрібно брати до уваги культурно-історичний контекст його побутування, розуміти співвідношення між тогочасними функціональними та експресивними стилями (Єрмоленко С. Я., 2012, с. 26).

Цікаво простежити едиційну історію тексту певного письменника та визначити «ядро й периферію варіантів тексту» (Гриценко П., 2007, с. 17); дослідити текстові відмінності авторських версій текстів за виданнями різних років і виявити мовностилістичні відмінності; зіставити рукописи окремих творів письменників і їх наступні видання; встановити розбіжності, спробувати пояснити та обґрунтувати їх; виокремити особливості ідіолекту письменника й інші.

Почасти лінгвостилістичний аналіз на заняттях зі стилістики обмежується характеристикою мовних засобів образності, тому звужується об'єкт стилістичного розгляду до рівня лексики і фразеології та образної семантики. Новим напрямком у пояснення стилістичних засобів стануть історичні коментарі – виконання історико-стилістичного аналізу, при якому студенти мають збагнути, що суттєвим є «не співвідношення «система – стиль – норма (як в історії мови), не норма як стабілізовані протилежності стилю – на тлі системи (як в історії літературної мови),

а стиль як результат розвитку системи на тлі нейтральної норми» (Колесов В. В., 1990, с. 16).

Отже, з одного боку, потребують подальшої розробки теоретичні аспекти історії стилістики української мови, з іншого, – необхідні зміни в інформаційному та навчально-методичному забезпеченні дисципліни.

Принцип історизму на заняттях зі стилістики реалізовується за допомогою певних методів і прийомів. Так, на репродуктивному рівні студенти опрацьовують теоретичний матеріал із історії стилістики, поданий у підручниках, навчальних посібниках, публікаціях у фахових джерелах. Основне – досягти сприймання й розуміння студентами матеріалу за допомогою різних видів опитування, роботи за таблицями й схемами-опорами, з енциклопедіями та словниками, виконання тестових завдань і вправ, які потребують відтворення навчального матеріалу. Зокрема це питання, що стосуються передісторії, історії, сучасного стану, а також перспектив розвитку стилістики; співвідношення об'єктивного історичного розвитку стилістики і теоретичного відтворення його результатів; осмислення природи й особливостей стилістичних категорій, понять, поглядів; вивчення внутрішньої логіки стилістичних явищ; розкриття історичної повторюваності стилістичних явищ і теорій; виявлення чинників, що створили передумови виникнення певних стилістичних явищ або їх змін; визначення витоків та причин виникнення того або того стилістичного явища (процесу); визначення ролі стилістичного явища в загальній мовній системі тощо.

Творчо-дослідницький рівень урізноманітнює роботу студентів. Тут викладач організовує дискусії, диспути, круглі столи, конференції з питань історичної стилістики. Студенти готують аналітичні огляди праць, презентації, рецензії на публікації, пишуть статті, курсові та дипломні роботи, виконують різноманітні вправи історичного змісту, й інше.

Виконуючи завдання, студенти послуговуються такими прийомами мислительної (інтелектуальної) діяльності, як аналіз, синтез, порівняння, зіставлення, узагальнення, класифікація, диференціація, виокремлення істотних ознак тощо. До того ж, передбачено використання різних технологій – групової

навчальної діяльності (парна, бригадна, індивідуально-групова робота), розвивального навчання, формування творчої особистості, дослідницькі, проектні, створення ситуації успіху тощо.

Професійно-спрямоване навчання реалізується за допомогою складання вправ історичної тематики зі стилістики для школярів, проектування й створення настінних композицій, укладання тематичних колекцій (цитат наукових праць історичної стилістики), написання фрагментів планів-конспектів уроків української мови (традиційної або нетрадиційної структури) з вивчення питань історичної стилістики, розробки презентацій для учнів тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Застосування принципу історизму допомагає кращому осмисленню складних стилістичних явищ та прогнозуванню їх розвитку, вмінню здійснювати історико-стилістичний аналіз текстів, визначенню напрямків дослідницьких інтересів зі стилістики та концепцій, поглибленню та розширенню контексту розгляду стилістичних явищ, переконливому висновуванню про функціонування стилістичних категорій, простеженню складу мовних засобів функціональних стилів у динаміці й взаємодії та відповідно до проблем культури мови в суспільстві, потлумаченню ролі зовнішніх чинників у функціонуванні стилів, розумінню співвіднесеності стилів із історичними етапами та розвитком сучасної української літературної мови.

Історичні аспекти в стилістиці формують цілісну систему наукових знань із дисципліни, позитивно впливають на розвиток особистісних і професійних якостей студентів, а також призводять до сприймання історії культури та допомагають вияву міжкультурних зв'язків. До того ж, на думку М. Горюнової, принцип історизму дозволить розширити межі дисципліни, що вивчається, в контексті інших наук, відтак це позитивно впливатиме на мотивацію й зацікавленість студентів (Горюнова М. В., 2016, с. 68).

Отже, недостатнє використання історичного принципу при навчанні стилістики української мови, відмова від цілісного вивчення значно применшує потенціал цієї науки. Без звернення до історичного пояснення сучасних стилістичних явищ і понять не можливо досягнути багато стилістичних площин та повноцінно їх

осмислити.

Окреслений обсяг наукової студії не дозволяє повною мірою проаналізувати застосування історичного принципу в навчанні стилістики, тому перспективу подальших досліджень убачаємо у віддзеркаленні практичних аспектів, зокрема доборі системи вправ та завдань із історичної стилістики.

Література

1. Гриценко П. Ідіолект і текст / Павло Гриценко // Лінгвостилістика : об'єкт – стиль, мета – оцінка : збірник наукових праць, присвячений 70-річчю від дня народження проф. С. Я. Єрмоленко / відп. ред. В. Г. Скляренко. – К., 2007. – С. 16-44.
2. Єрмоленко С. Я. Сучасна українська лінгвостилістика : співвідношення теорії і методів / С. Я. Єрмоленко // Стил : Межнародни часопис. – Белград, 2012. – С. 23-32.
3. Колесов В. В. Общие понятия исторической стилистики / В. В. Колесов // Историческая стилистика русского языка : межвузовский сборник научных трудов. – Петрозаводск: Петрозаводский государственный университет имени О.В.Куусинена, 1990. – С. 16-36.
4. Оспенникова Е. В. Профильная модель реализации принципа историзма в обучении физике в условиях информатизации системы среднего образования / Е. В. Оспенникова, Е. С. Шестакова // Педагогическое образование России. – 2010. – №4. – С. 8-41.
5. Попович А. С. Витоки стилістики української мови у праці К. Лучаковського «Начерк стилістики, поетики і риторики з додатком про красу мови і будову вірша» / А. С. Попович // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. – Вип. 40. – С. 161-163.
6. Попович А. С. Інформаційне забезпечення вишівської стилістики української мови в 20–40-их роках ХХ століття / А. С. Попович // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. – Вип. 38. – С. 396-399.
7. Українська лінгвостилістика ХХ – початку ХХІ століття : система понять і бібліографічні джерела / уклад. : С. П. Бибик, Т. А. Коць, С. Г. Чемеркін та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Грамота, 2007. – 146 с.
8. Горюнова М. В. Анализ реализации принципа историзма в процессе обучения физике при переходе на федеральный государственный образовательный стандарт / М. В. Горюнова // Наука, образование, общество. – 2016. – №4 (10). – С. 63-73, DOI : 10.17117/no.2016.04.063.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРИНЦИПА ИСТОРИЗМА НА ЗАНЯТИЯХ ПО СТИЛИСТИКЕ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Попович Анжелика, кандидат филологических наук, доцент, профессор кафедры украинского языка, Каменец-Подольский государственный университет имени Ивана Огиенко, ул. Огиенко, 61, 32300, Каменец-Подольский, Украина, likalika0409@gmail.com

В статье анализируются теоретические аспекты использования принципа историзма в обучении стилистики украинского языка будущих учителей украинского языка и литературы. Выделяются методологический, морально-ценностный и культурологический подходы к применению принципа историзма. Учитывая особенности организации образовательного процесса в высших учебных заведениях, внимание акцентируется на учебном (учебно-теоретическом и учебно-практическом), научном и воспитательном уровнях изучения исторических аспектов стилистики. Характеризуются основная, дополнительная, самообразовательная и комплексная модели реализации принципа историзма.

Ключевые слова: *высшая школа; дисциплина «Стилистика украинского языка»; методика обучения; модели реализации принципа историзма; образовательный процесс; принцип историзма; уровни изучения исторических аспектов дисциплины; учитель украинского языка и литературы.*

THE THEORETICAL ASPECTS OF REALISATION OF THE HISTORICISM PRINCIPLE IN THE LESSONS OF STYLISTICS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE IN HIGH SCHOOL

Popovych Anzhelika, PhD of Philology, Associate Professor, Professor of Ukrainian language department, Kamyanets-Podilskyi National University named after Ivan Ogienko, st. Ogienko, 61, 32300, Kamyanets-Podilskyi, Ukraine, likalika0409@gmail.com

The article deals with the analysis of the theoretical aspects the historicism principle usage during the study of Stylistics of the Ukrainian language by future Ukrainian language and literature teachers. The methodological, moral, valuable and culturological approaches of linguodidacts to the historicism principle usage are outlined.

Due to the peculiarities of the organisation of educational process in higher educational institutions, the attention is paid to studying (theoretical, educational and practical), scientific and educational levels of studying of the historical aspects of the Stylistics of the Ukrainian language.

It is stated that the principle of historicism is realised by means of basic, additional, self-educational and integrated models. The main model - the issues of historical aspects of Stylistics are the components of the curriculum of discipline, complement the main information and are studied in the lessons in higher educational establishments. In the additional model the questions of the history of Stylistics are the components of selective

academic disciplines, certain selective disciplines are studied at meetings of a students' scientific circle or a problem group. The self-educational model involves studying the questions of the history of Stylistics during independent work of a student. The integrated model is built up by means of the combination of other models.

A high level of knowledge in the history of Stylistics of the Ukrainian language is possible by means of the use of a conglomerate of auditorial and unsupervised work, as well as taking into account the interest of higher education graduates by means of the reading of selective academic disciplines.

The genesis of Stylistics of the Ukrainian language, functional styles, cultural-historical aspects of texts and their historical-stylistic analysis should be the objects of scientific and historical research in Stylistics.

It is concluded that the insufficient use of the historical principle in the study of Stylistics of the Ukrainian language, the rejection of the complete study reduces the potential of this science greatly. It is impossible to comprehend the Stylistic areas and comprehend them comprehensively without appealing to the historical explanation of modern stylistic phenomena and concepts.

Keywords: *high school; Discipline «Stylistics of the Ukrainian language»; training technique (methods); models of realisation of the historicism principle; educational process; the principle of historicism; the levels of study of historical aspects of discipline; the Ukrainian language and literature teacher.*

References

1. Grycenko P. (2007). *Idiolekt i tekst [Idiolect and text].* Lingvostylistyka: ob'ekt – styl, meta – ocinka: zbirnyk naukovykh pracz, prysvyachenyj 70-richchyu vid dnya narodzhennya prof. S.Ya.Yermolenko [Linguostylistics: object – style, aim – valuation: the collection of scientific works devoted to the 70th anniversary of the birth of prof. S.Ya.Yermolenko]. V. G. Sklyarenko (Ed.). K., 16 – 44 (ukr).

2. Yermolenko S. Ya. (2012). *Suchasna ukrayinska lingvostylistyka: spivvidnoshennya teorii i metodiv [Contemporary Ukrainian linguostylistics: the relation between theory and methods].* STYLE: international journal. Belgrad, 23 – 32 (ukr).

3. Kolesov V. V. (1990). *Obschie ponyatiya istoricheskoy stilistiki [General concepts of historical stylistics].* Istoricheskaya stilistika russkogo yazyika: mezhvuzovskiy sbornik nauchnykh trudov [Historical stylistics of the Russian language: interuniversity collection of scientific works]. Petrozavodsk: Petrozavodskiy gosudarstvenniy universitet imeni O.V.Kuusinenena, 16 – 36 (rus).

4. Ospennikova E. V., Shestakova E. S. (2010). *Profilnaya model realizatsii printsipa istorizma v obuchenii fizike v usloviyah informatizatsii sistemyi srednego obrazovaniya [The profile model of the implementation of the historicism principle in teaching physics in the conditions of the informatization of the system of secondary education] // Pedagogical education of Russia.* Vyp 4, 8 – 41 (rus).

5. Popovych A. S. (2015). *Vytoky stylistyky ukrainskoi movy u pratsi K. Luchakovskoho «Nacherk stylistyky, poetyky i rytoryky z dodatkom pro krasu movy i budovu virsha» [The origins of Stylistics of the Ukrainian language in the work of K. Luchakovsky «The essay on stylistics, poetics and rhetoric with an appendix about the beauty of language and the structure of the verse»].* The scientific works of Kamyants-

Podilsky National University named after Ivan Ogienko: Philological Sciences. Kamianets-Podilskyi: Aksioma, Vyp. 40, 396 – 399 (ukr).

6. Popovych A. S. (2015). Informatsiine zabezpechennia vyshivskoi stylistyky ukrainskoi movy v 20–40-ykh rokakh XX stolittia [The informational providing of Stylistics of the Ukrainian language in high school in the 20th and 40th of the XX century]. The scientific works of Kamyanets-Podilsky National University named after Ivan Ogienko: Philological Sciences. Kamianets-Podilskyi: Aksioma, Vyp. 38, 396 – 399 (ukr).

7. Bybyk S. P., Kots T. A., Chemerkin S. H. ta in. (2007). Ukrainska linhvostylistyka XX – pochatku XXI stolittia: systema poniat i bibliohrafichni dzherela [Ukrainian linguostylistics of the XX — the beginning of the XXI century: the system of concepts and bibliographic sources]. S. Ya. Ermolenko (Ed.). K.: Hramota, 146 (ukr).

8. Goryunova M. V. (2016). Analiz realizatsii printsipa istorizma v protsesse obucheniya fizike pri perekhode na federalnyy gosudarstvennyy obrazovatelnyy standart [The analysis of the implementation of the principle of historical method in learning physics in the transition to a federal state educational standard]. Science, Education, Society, Vyp.4 (10), 63 – 73, DOI : 10.17117/no.2016.04.063.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2017

Прийнято до друку 23.11.2017